

X

D

quasi

siue omnes de

um

que in

guarum alle

ut in ore eorum om

ni

um

ta ut nomen sanctificationis su

ov

Michl in der

10

U. g. 17, 9

2
DISPUTATIO JURIDICA

De

ACTIONIBUS

PRIMA.

Quam

In nomine Dn. nostri JESU
CHRISTI

*Permissu Magnifici, Nobilissimi & Amplissimi Collegii
Juridici in Academia Salana,*

SUB PRÆSIDIO

VIRI Amplissimi, Excellentissimi & Consultissimi

DN. VALENTINI RIE-
MERI, Jcti ET ANTECESSORIS CELEBERRIMI,
CONSILIARII SAXONICI DIGNISSIMI, ET SCABINATUS
Jenensis gravissimi, Præceptoris, Fautoris ac Promoto-
ris sui omni debito observantiæ cultu
ætate suspiciendi,

Publico examini exponit

CAROLUS vom Hagen MEGAPOL.

*In Auditorio Jctorum horis anteme-
ridianis.*

Ad diem 11 Maij.

JENÆ
TTPIS ERNESTI STEINMANNI,

ANNO MDCXXXIII.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

PRÆLOQUIUM.

Utm difficile sit, ut bono peragan-
tur exitu, quæ malo inchoata sunt principio,
& ubi CHRISTUS non est fundamentum,
nullum boni operis sit ædificium. *c. Principa-*
tus. c. cum Paulus. 1. q. 1. Benè autem universa
gerantur & competenter, si rei principium
fiat decens & amabile Deo. *Nov. 6. in fin. princ.* Itaq; exemplo
D. Justiniani, qui in nomine Domini nostri JESU CHRISTI,
ad omnes actus omniaq; consilia sua semper progredi, seu ipse
dicit *in l. 2. C. de offic. pref. Præt. Afr. l. 2. in princ. C. de vet. jur.*
enucl. novas Constitutiones suas exordiri solitus est, sicut li-
quet ex d. l. 2. C. de vet. jur. enucl. Constitut. de conform. Digest. &
de confirm. Inst. & §. 1. de confirm. Justin. Cod. Novell. 80. 85. 109. &
aliis, more Christiano hinc in Collegii nostri publici de Actioni-
bus vestibulo, ad immortale præsidium respicientes, summo
Numine prono invocato animo, DEUM authorem & totius
Collegii summum Directorem ac Præsulem fieri suppliciter
exoptamus. d. l. 2. C. de vet. jur.

THESIS I.

Omne autem jus nostrum, quo utimur, vel AD PERSO-
NAS, quibus redditur & quarum causa constitutum est.
l. 1. & 2. D. de stat. hom. vel AD RES, easq; vel acquirendo,
vel conservando, vel minuendo, de quibus redditur & con-
stitutum est. l. ult. D. de ll. vel ad ACTIONES pertinet, per quas
seu per causam instrumentalem & judicia jus suum cuique
redditur, quæ hoc nomine & hunc in finem constituta sunt.
l. 14. C. de Jud. & Cælic. Wesenb. ad §. ult. Inst. de J. N. G. & C. & in
Oeconim. sua Jur. p. mibi 4. Rittersb. ibid. Bachov. in tract. suo de
action. Diss. 1. th. 7. Treutl. vol 1. d. 2. th. 1. & ad eum Dn. Hunn. qui
rectè eò magis hanc distributionem ab objectis desumptam,

retinendam proq; legitima habendam ducit, quod non solum Digestis, tanquam sententia Gaij sit inserta, verum etiam denuò à D. Justin. *in d. §. ult. Inst.* tanquam verissima fuerit repetita: ut non adeò hæc ratio, idq; propter §. 6. *proæm. Inst.* pro nulla sit exclamanda à *Bachov. d. l.* Nec est, ut hic multum studeamus dichotomiæ, quæ non æque hic videtur congrua vel juris objectis conveniens, si res potius sectemur, quam rerum cortices. *Bachov. d. loc. Vult. 1. J. R. c. 4. Donell. 1. com. 6. 1.*

2. His enim tribus, tanquam fundamentis, seu tribus columnis, totum sanctissimum justitiæ templum innititur & inædificatum est. §. 5. *Const. de concept. D. l. 2. §. 20. C. de vet. jur. enucl. Rittersh. ad princ. Inst. de act.* Ut cuilibet facilè horum objectorum utilitas, etiam jura à limine salutanti in oculos incurrat, nec ulla commendatione indigeant. *arg. l. 1. D. de rest. in integ.* imò frustra sit, quicquid rei satis demonstratæ additur, secundum *§. C. tum Ulpianum in l. 1. §. pen. D. de dot. prel.* Et quidem inter illa Principem locum obtinet ultimum, seu Actiones, sine quibus omnem juris disciplinam mancam æque ac inutilem esse qui non videt, talpâ cœcior est, dum hæc omnem juris obtinendi rationem continent. Per has enim effectum priorum duorum & omnium illorum, quæ de jure personarum vel rerum longè lateq; in jure nostrò dispersa sunt, consequimur. *arg. l. 2. §. post originem 13. D. de O. J. Proinde ne vel contra præscriptum Ulpian. in d. l. 1. de integ. rest. l. 1. §. pen. d. t. & ne solem facibus illustremus c. si omnia. 6. q. 1. vel contra præceptum Pauli in l. legavi. 25. in princ. de lib. leg. aliquid committere videamur, priora duo Juris objecta suo loco hac vice relinquentes, ultimum, quod est de Actionibus, tanquam juris remedium, quo nostra consequimur, & tanquam materiam quotidianam fusiùs in hac & subsequentibus disputationibus posthabitis ulterioribus commendationibus pertractabimus. d. l. 25. & aliis dd. ll. Schneid. ad princ. Inst. de Act.*

3. ACTIONIS verò verbum, ab agendo ductum, ut nominis prior habeatur ratio, monente *Ulpiano in l. 1. de J. & J. l. 1. de reb. cred. l. 1. de Novat. Paulo in l. 1. §. 1. D. de tut. generaliter, etiam EXTRA JUS NOSTRUM vulgari modo pro omni opera-*

operatione & actu, five animi, five corporis fit, uti in prædi-
 camento actionis sumitur. Hinc Cic. in offic. virtutis laudem
 omnem in actione consistere dicit, idq; probat l. Labeo 19. de
 V. S. ibiq; Gædd. num. 5. l. 34. de R. J. l. 2. D. de solut. l. sciendum est
 30. & l. 34. §. 18. D. de V. O. IN JURE VERÒ NOSTRO, in
 quo actio aliquando dicitur JUDICIUM. l. 1. & passim t. t. C.
 & D. famil. hercisc. comm. divid. §. 20. 29. 30. Inst. de Act. l. 13. §. 1. de
 minor. l. 4. §. fin. l. 8. & 10. fin. regund. l. si longius. §. filiusfam. de judic.
 PERSECUTIO, in princ. Inst. de except. Petitio in l. 178. §. 2. de
 V. S. & passim. Interdum LIS, l. litis 36. de V. S. & ibid. Gædd.
 nonnunquam CONVENTIO l. si homo 45. de R. V. l. 7. §. 1. & 5.
 C. de præsc. 30. ann. sæpè INTENTIO l. 66. de judic. l. 9. §. 6. ad
 exhib. l. 1. princ. si mens. fals. mod. l. 9. de except. nec non FORMU-
 LA CERTA ET CONCEPTIO VERBORUM, qua JC. vel
 Prætores modum agendi in singulis causis præscribebant,
 quam formulam præcisè & exactè tenere oportebat, nisi quis
 causâ cadere vellet. l. 2. §. deinde. 6. de O. J. princ. Instit. de interd.
 l. si servus 42. de furt. Ulpian. in frag. tit. 19. §. 15. Cic. in Orat. pro Q.
 Rosc. & denique MOTUS, in l. 3. vers. & nemo. C. de quadr. præsc.
 similiter actionis vocabulum sumitur IN GENERE, pro ju-
 dicialibus jurgiis ac contentionibus forensibus, sed non eo-
 dem modo: Nam aliquando accipitur LATE, ut suo ambi-
 tu complectatur, exceptiones, præscriptiones, præjudicia.
 l. 1. de except. l. 19. de probat. l. 37. de O. & A. item accusationes &
 criminalia judicia. l. unic. C. quand. civ. act. crim. præjud. arg. l. 4.
 C. de edend. l. 1. & 2. D. de crim. stell. l. pen. si ex noxal. caus. agat.
 Nonnunquam STRICTIUS, pro actione tam in rem, quæ in
 specie Vindicatio & Petitio, quàm in personam, quæ condictio
 dicitur. §. 1. §. appellamus 15. Inst. de act. l. actionum 25. l. actionis 37.
 de O. & A. l. 178. §. 2. de V. S. persecutione extraordinaria. l. actio-
 nis 34. ubi Gædd. de V. S. interdictis. d. l. 37. de O. & A. & pro im-
 ploratione nobilis officii judicis d. l. actionis. 37. eod. Et denique
 STRICTISSIME, pro actione personali tantùm usurpatur.
 l. actio 28. de O. & A. d. l. 178. §. 2. de V. S. d. l. 34. eod. ibiq; Gædd.
 In quibus posterioribus significationibus interdum sumitur
 pro ipso exercitio agendi, tanquam actu secundo. l. 12. D. de
 reb.

reb. cred. l. 1. de except. Forster. tract. Justin. part. 2. d. 1. th. 1. Bachov.
d. l. th. 8. & seqq. Rittersh. ad princ. Instit. h. t. Heig. ibid. n. 5. & seqq.
Borch. ibid. in fin. princ. Wesenb. ibid. & in π . n. 10. de O. & A. Lind.
Exercit. Inst. 9. th. 2. Borch. in tract. de O. & A. p. 2. cap. 1. n. 2. Vult.
2. J. R. cap. 4. num. 1.

4. In his novissimis acceptionibus acceptum vocabu-
lum ACTIONIS, pro subjecta hâc materiâ, deductum, uti
dictum AB AGENDO, quod cum aliquo agatur, das mit ei-
nem gehandelt wird & quidem coram iudice, sive in iudicio,
ut is tractationi effectum addere & invitum cogere possit. l. 3.
C. de transact. l. ut prator. 3. de iurejur. princ. Inst. de except. non er-
gò eò modò ab AGENDO deducta est actio quòd quondam-
reus in iudicium obtortò collo actus & tractus est uti vult
Theophil. quod & rectè dudum alii rejecerunt Bachov. Diss. 1. de
Act. Hoc tamen interim tentare liceat, an non actio & age-
re hîc sit perinde atq; ADIGERE & COGERE, ADACTIO
& COACTIO, à potiore vel potissimò sui fine & effectû,
quem habet vel habere aut intendere saltem debet, Atq; ita
accipi voculam actionis & lè agere, ut comprehendat omnes
actiones, tam in rem, quàm in personam, directas, utiles, tam
civiles, quàm criminales, extraordinarias & implorationes
officii iudicis, atq; ita quævis remedia, quæ actionum instar
obtinent, earumq; loco proponuntur. dd. supra ll. l. pecunie 178.
§. actionis 2. d. l. actionis 34. ubi Gædd. d. V. S. d. l. 25. & 37. de O. &
A. l. ult. C. de hered. vel act. vend. l. pen. D. si ex nox. act. ag. l. 1. de
except. l. 19. de prob. l. unic. C. quand. civ. act. crim. prejud. l. 43. D.
ad L. Aquil. l. 3. de mort. inf. l. 1. C. si per vim vel al. mod. l. 39. §. est &
casus. D. de procur. l. 1. §. idem Pomponius 6. D. de dol. mal. l. in cause
16. in princ. D. de min. 25. ann. c. X. de off. judic. nihil aliud est
ACTIO, QUAM IUS PERSEQVENDI IN JUDICIO, QUOD
SIBI DEBETUR. Desinitore Just. in princ. Inst. de act. Celso in l.
51. de O. & A. d. l. 178. §. 2. & 3. de V. S. Dn. D. Kremberg. in comm.
suo de act. num. 4. 5. 11. & seqq. Rittersh. d. l. Heig. d. l. Schneidv. d. l.
num. 18. & 19.

5. Quæ definitio bona nec mutila non immeritò ab Har-
precto ad tit. Instit. de act. num. 8. dicta, constat suo genere ac dif-
feren-

ferentiis. Generis enim vicem obtinet vocabulum JURIS, per
quod etsi non incommodè possit intelligi per metonymiam
causæ efficientis, pro effectu, facultas & potestas agendi jure
concessa & attributa. l. 1. D. de eo quod cert. loc. l. 6. in fin. de negot.
gest. Magnif. Dn. Arumæus Exercit. Justin. 18. th. 1. Harpr. d. l. n. 10.
Borch. d. tract. de act. c. 1. n. 12. Schneidv. d. l. n. 18. Heig. d. l. num. 10.
Donell. 19. comm. c. 1. Bachov. d. l. th. 11. lit. a. & 25. Rittersh. d. l. We-
senb. in π. n. 10. de A. R. D. quemadmodum in definitione usufru-
ctus, l. 1. de usufr. princ. Inst. eod. ibiq. Dd. itineris, actus, via. l. 1. D.
de S. P. R. & princ. Inst. de S. R. & V. P. Commodius nobis tamen,
salva tantorum virorum autoritate, videtur, accipiendum
pro formula, seu ipsa potius agendi causa, seu tota intentione
actoris, cum Dn. Lindem. d. l. th. 2. Forst. d. p. 2. Disp. 1. th. 1. lit. b.
Wesenb. in π. C. de form. & imp. subl. n. 3. Dn. Hunn. lib. 4. resolut. ad
Instit. q. 4. Cujac. ad princ. Inst. de Act. Ulpian. in frag. tit. 20. §. 15. arg.
l. pure §. final. D. dol. mal. & met. except. l. 42. D. de furt. Quæ
formula olim erat solennis quædam conceptio, primùm à Pon-
tificum collegio, deinde à Præto impetrata, d. l. 2. §. deinde
ex his D. de O. J. Quibus licet formulis actionum solennibus &
captiosis aucupatione syllabarum insidiantibus, hodie subla-
tis, l. 1. & 2. C. de form. & imp. subl. l. ult. C. qui adm. ad bon. poss.
l. 15. C. de test. l. 21. C. de legat. ideò non necesse sit, nomen certum
exprimere. c. dilecti. X. de judic. Wesenb. conf. 3. n. 30. Jus tamen
ipsum agendi mansit, & certa actionis causa in libello expri-
menda est. d. c. dilecti, ubi Panorm. l. non quemadmodum. D. de ju-
dic. Zasius ad §. omnium. n. 11 Inst. h. t. Gail. 1. obs. 61. Schneidv. ad
§. 1. num 6. & 7. Inst. eod. Idque probant in distributionibus per
t. t. formulæ actionum propositæ, & quoniam hæc definitio
hic à Justin. repetita Jcti Celsi sit in l. 51 de O. & A qui vixit ante
Imper. Constant. Forster. d. loc. Aliter autem hanc voculam in-
terpretatur Dn. D. Kremberg. d. tr. ad princ Inst. h. t. n. 8 Hillig. in
Donell. Enucl. d. c. 1. lit. d. Bacchov. d. tract. th. 25. Quarum formu-
larum in locum hodiè successerunt libelli supplices, qui pro
extrahendis processibus aut mandatis in Camera Imperiali ex-
hiberi solent, in quibus nostro seculo tanta adhibetur scrupu-
lositas, ut fermè ad veterem formularum solennitatem pro-
cessus

cessus rediisse videatur. *Lindem. d. loc th. 3.* Unde à Bachov. definitur libellus, quod sit congrua debiti apud judicem petitio, vel in iudicium deductio, *d. tr. th. 36.* cujus legitima formatio, quia ab instituto nostro abhorret, videatur apud illos, qui de processu Juris scripsere, uti apud *Harpr. de process. Jur. Diss. 2. th. 7. 8. & seqq. Arnold. de Reig. de process. d. 3. th. 1. & 5. Termin. de process. cap. 20. & 24. Bachov. d. l. th. 37. 38. & seqq.*

6. Estq; **JUS PERSEQUENDI**, ad differentiam exceptionis, quâ non persequimur, sed potius nos tanquam clypeo à persecutione ejus, qui nos in jus vocavit defendimus & persecutiones repellimus. Uti enim actiones sunt arma actorum, ita exceptiones arma reorum dicuntur. *l. 2. D. de except. l. 22. eod. l. 1. C. de Jur. & fac. ignor. §. in summa 10. in fin. Inst. de Injur. l. 8. §. 1. ubi Gædd. n. 4. de V. S. PERSEQUI* autem, est eò usq; sequi, (metaphorâ à feris fugientibus desumptâ, § 12. & 13. *Inst. de R. D.*) donec vel assequamur, sententiâ scilic. judicis, quod petimus, aut eâdem sententiâ ejus obtinendi spes nobis præcudatur; quorum alterum contingit **REI CONDEMNATIONE**, alterum **EIUS ABSOLUTIONE**, *l. 1. D. de re jud.* Hinc quemadmodum reorum proprium esse dicitur, **FUGERE**, *l. properandum 13. §. etsi quidem. C. de judic. l. 2. in princ. & §. 4. C. de jurejur. prop. cal. dand. l. ult. in fin. princ. & §. 3. C. de bon. qua lib.* Ita actorum, **REUM PERSEQUI**, in eum irruere & quanta potest celeritate eum urgere, solutionem festinare, imò cum sacco ut dicitur adesse. *l. 105. D. de solut. l. 21. D. de judic. d. § 10. Inst. de injur. Gædd. ad l. 3. num. 2. de V. S. Harpr. d. princ. n. 26. Rittersh. d. princ. vers. persequendi verbum. Heig. ibid. n. 13. Forster. d. l. lit. C. Bachov. ad princ. Inst. h. t. vers. jus persequendi*, qui sibi contrarius in *th. 25. d. tract. de act. in fin.* ferè hac in parte videtur. Ut ita constet, illud persequendi verbum generalius sumi, ut non solum extraordinariis actionibus, olim in specie persecutiones dictis, *l. 178. §. 2. de V. S.* uti hodiè omnes sunt, *arg. §. ult. Inst. de interd. Bachov. ad d. princ. Inst. h. t.* Verum etiam omnibus actionibus, postulationibus, cautionibus prætoriiis, damni infecti, legatorum, petitionibus salariorum & similibus, quæ instar actionum obtinent, conveniat. *d. l. actio. 28. de O. & A. l. pecunie*

cunia. de V. S. l. hereditas 50. in fin. de pet. hered. l. qui per collusionem 49. §. ult. D. de act. empt. Dn. Lindeman. d. l. th. 4. Harpr. d. l. n. 27. Dn. Kremberg. h. t. n. 9. Bachov. h. t. & alii. Cum definitio generalis, omnibus speciebus communis esse debeat. l. 1. §. & generaliter. D. de legat. prest. l. in toto. 80. l. 147. D. de R. J.

7. Persecutio verò hæc IN JUDICIO facienda est, scilicet olim apud Judices arbitrosve, à Prætoribus judiciis exercendis datos. Olim enim eo tempore, quo judices Pedanei adhuc dabantur, aliud erat IN JURE, aliud IN JUDICIO. IN JURE propriè dicebatur fieri, quæ apud prætorem ipsum fiebant, antequam ad Judicem Pedaneum ibatur. Hic enim auditus, regulariter propter magistratus dignitatem non ipse judicabat, nisi singulari personarum aut causarum favore & extra ordinem. l. 1. §. 2. D. de R. V. l. Æmilius. 38. circa med. D. de minor. 25. ann. l. 1. & t. t. D. de extraord. cogn. l. si prætor. 75. D. de jud. l. sepe 8. l. generaliter 9. D. de off. præf. l. si quis missus 3. D. ne vis fiat. sed de præparatoriis quibusdam tantum cognoscebat, de jure scilicet agendi, an scilicet actio competeret, & si competeret, formulam præscribebat & partes ad judices datos mittebat. l. 1. §. verba. 1. ibi judicium dabo. D. de dol. mal. l. pertinet. 2. §. ait Prætor. 1. D. de cap. dimin. l. 1. depos. l. 1. mand. Vult. discept. schol. c. 1. mibi pag. 13. 14. & seqq. qui dicebantur Judices PEDANEI, t. t. C. de ped. judic. l. quod si servus. 3. §. si quis. D. ne quis eum, qui in jus voc. interdum SPECIALES. l. final. D. de off. Præf. l. 5. de off. Præf. Item DATI, l. judex datus 46. D. de judic. l. à judice 5. C. eod. DELEGATI, l. unic. C. qui pro sua jurisd. t. t. D. de offic. deleg. denique ARBITRI, in judiciis bonæ fidei, præsertim divisoriiis. l. fundus 39. & passim t. t. D. & C. famil. hercisc. l. à D. Pio 15. in pr. D. de re jud. qui nullam jurisdictionem, sed tantum notionem habebant & judicationem, arg. l. ait 5. in princ. l. à Divo. 15. de re jud. Hodie verò, postquam Imp. Diocletiano & Maximiano, in quibuscunq; causis dari judices displicuit, l. 2. C. de ped. jud. & necessitas cognoscendi ipsis magistratibus imposita est, vel aliis ordinariis constitutis judicibus. Nov. 82. & propterea his verbis promiscuè, in jure, sive in judicio utimur, quo etiam respiciens Justin. omnia judicia suo tempore extraordinaria

B

naria

naria fuisse, dicit in *d. §. ult. Inst. eod.* illa persecutio in loco solemni iudicii, coram legitimo magistratu, seu iudice competente legitimo modo & ratione instituenda est, ne quis privatâ autoritate quod sibi debetur à debitore extorqueat, & ita sibi ipsi jus dicat. *l. si quis in tantum 7. C. unde vi. l. exstat. 13. D. quod met. caus. l. pen. & ult. D. de vi priv. §. 1. Inst. de vi bon. rapt. l. unic. C. ne quis in sua caus. Dd. comm. hic Vaud. lib. 1. quest. 13. Coler. in pref. de process. Execut. n. 10. & seqq. Donell. 17. comm. cap. 2. & ibi Hillig. Matth. Steph. lib. 1. de jurid. cap. 34.* Non enim est singulis concedendum, quod per Magistratum publicè debet fieri. *l. non est singulis 176. D. de R. J. ubi Philip. Dec. Johan. Ferar. & Philip. Matth.* Sed ideò Judiciorum vigor, jurisq; publici tutela in medio est constituta, ne quilibet privatus sibi ipsi sumat ultionem. *l. 14. C. de Jude. & Cœlic. Harpr. d. pr. n. 29.* cur enim (inquit *D. Julianus*) ad arma, ad rixam procedere patiatur Prætor, quos potest jurisdictione suâ compescere *l. 13. in fin. D. de usufr.* Hinc iudicium nihil aliud est, quam legitima controversiæ, quæ est inter Actorem & Reum apud competentem iudicem disceptatio, seu tractatio & dijudicatio. *c. forus. 10. ibi dum discutitur. x. de V. S. l. nulli 10. C. de judic. l. 13. D. ad S. C. Treb. l. negantes. C. de A. & O. l. 1. C. de execut. rei jud. l. 1. D. de recept. qui arbr. rec. l. 27. in fin. C. de Episc. & cler. Wes. in π. D. n. 5. C. de jud. n. 2. Harpr. disp. process. 1. th. 2. Arnold. de Reig. d. disp. 1. th. 3. Heig. hic n. 20. Donell. d. l. c. 3. & ibi Hillig. Dn. Kremberg. d. l. n. 10. & seqq. Bachov. d. tract. th. 27. & ad princ. Inst. h. t. vers. in iudicio.*

8. Hoc tamen fallit in quibusdam casibus, in quibus extra iudicium quis licitè propriâ autoritate, privato suo jure & arbitrio suum persequitur. *Harpr. d. l. n. 28. Rittersh. d. l. Donell. d. l. 17. comm. c. 2. ibiq; Hillig. Schneid. d. l. n. 15. Menoch. remed. 5. recuper. poss. Jas. in princ. Inst. de act. n. 68. Bachov. d. tract. th. 26.* In casibus scilicet necessitatis, ubi non leve subest damnum vel periculum, & deficiente auxilio Magistratus, tunc enim melius est in tempore occurrere, quam post exitum vindicare, rescribentibus, ita *Imp. Valent. Theod. & Arcad. in l. 1. C. quand. lic. fin. jud. se vind. & melius est intacta jura sua servare, quam post causam vulneratam remedium quærere, Imp. Just. in l. ult. in fin.*
C. in

C. in quib. caus. restit. in integ. non est. Sic furem nocturnum vel diurnum, vel agrorum depopulatorem, vel desertorem militiae & transfugam, vel famosum latronem propria auctoritate apprehendere possumus. *l. itaq. 4. cum l. seq. D. ad L. Aquil. l. 1. & 2. C. quand. liceat unic. sin. jud. se vind. l. 3. §. ult. D. ad L. Cornel. de sic. c. cum homo 23. q. 5. c. significasti. 18. in fin. de homicid. Boer. class. 5. Diss. 1. th. 3. & seqq.* Sic debitorem fugitivum vel de fuga suspectum. *l. ait Praetor. 10. §. si debitorem. D. qua in fraud. cred. l. generali. 54. C. de decur. Gail. lib. 1. obs. 48. n. 14. lib. 2. obs. 44. Mynsing. cent. 4. obs. 69. in fin.* Sic servos nostros, liberos, uxores, adeoq; omnes personas, quae ad perpetuam obedientiam obstrictae sunt propria auctoritate castigare possumus. *l. serv. & filij. 17. D. de furt. t. t. C. de emend. serv. l. 23. de usufr. l. 16. §. 2. de poen. & hic per gloss. & Schneid. d. l. n. 16. Harpr. d. l.* Sic judici, tanquam judici illata injuria ab eodem recte vindicari potest. *text. in c. Salonitanae dist. 63. c. 1. de poen. in 6. l. illud ubi Ang. de appell. c. de manifesta. c. manifesta 2 q. 7. l. ea quidem C. de accus. c. evidentia. §. eod. Menoch. de arbitr. jud. quest. cent. 2. cas. 263. Gail. lib. 1. obs. 39. n. 1. Dn. Kremberg. d. t. n. 16. Dn. Lindem. d. d. th. 6. Rittersh. d. l.* Sic quod vi aut clam factum, vi aut clam amoliri licet. *l. 7. §. 3. l. 22. §. 2. quod vi aut clam.* Ita injuriam verbalem retorquere, inde retortiones non in usu tantum, sed & juri consonae, da man einem die außgestoffene Injurien wieder in seinen Busen und Rachen stößet. *l. 14. §. 6. de bon. libert. l. 9. de man. vind. l. 36. de fideicom. libert. Schneid. ad §. 1. Inst. de injur. n. 12.* Ita in reali injuria verbera verberibus juste pensantur, vel verberantem juste reverberare licet, & ita in genere vim vi repellere & injuriam propulsare in continenti possumus. *l. 1. §. 27. l. 3. §. 9. de vi & vi armat. l. 3. de f. & Jur. l. 1. C. unde vi. l. 3. & 4. C. ad l. Cornel. de sic. l. 45. §. 4. ad L. Aquil.* Et denique in universum distingui oportet inter viam facti & viam Juris. In illis ergo supra allegatis, ubi via facti, per jura, maxime si confestim & non ex intervallo fiat, in ipsa laesione concessa est, cuiq; permissum an velit hac vel illa experiri, & potius in tempore occurrere, quam post exitum vindicare. *l. 1. C. quand. lic. sin. jud. se vind. l. final. C. in quib. caus. in integ. restit.*

9. Persequimur autem in iudicio, QVOD NOBIS DE-
BE TUR, scil. agentibus, non quod VEL REIPUB. quod ac-
cusationibus persequimur, t. t. Inst. & D. de publ. iudic. Wesenb.
hic Jaf. Schneid. Gædd. in l. 178. §. 3. de V. S. VEL ALTERI DEBE-
TUR. princ. Inst. tit. per quas pers. ager. poss. Uti enim quisq; ex
suo VEL CONTRACTU, §. alteri 20. §. si quis alii. 3. Inst. de inut.
stip. l. stipulatio ista 38. §. alteri. l. inter stipulantem 83. in princ. D. de
V. O. l. quæcunq; 11. D. de O. & A. ubi Giph. l. 73. §. final. D. de R. J.
VEL DELICTO: cum poenæ suos authores sequi debeant.
l. sancimus 22. C. de poen. non alius vel tertius, quicunq; illi sint,
quos recenset Gædd. in tract. de contr. & comm. stipul. c. 10. concl. 1.
n. 2. obligatur: ita & sibi non alteri actionem acquirit. Gloss. &
Dd. in d. l. quæcunq; 11. D. eod. Decius in d. l. 73. §. ult. d. R. J. ubi &
Philipp. Matth. Quamvis autem verbum deberi propriè & stri-
ctè sumptum dicatur de eo, quod ex contractu & obligatione
præstandum venit. l. 1. §. 6. cum ll. seqq. D. de const. pec. l. actionum
genera. §. 1. l. actio. 28. D. de O. & A. l. scribit 34. in princ. D. de aur.
& arg. leg. l. licet 42. §. ea obligatio 2. D. de procurat. Hoc tamen
loco, secundùm subjectam materiam & subjectam ab Imp. in
§. 1. h. t. divisionem & totam seriem istius tit. verbum debendi
latius sumitur, ut omnem omninò actionem comprehendere
intelligatur, ut ait Jct. Ulpian. in l. 178. §. final. D. de V. S. pro
omni scilic. eo, quodcunq; vel obligationis vel domini jure
nobis petere vel exigere jure permittitur. l. 108. & d. l. 178. §. fi-
nal. eod. l. 19. §. 1. de jurid. l. stipulatio 76. §. final. D. de V. O. l. 1. D.
de compens. l. circa 66. D. ad L. Falcid. l. 6. de R. V. l. 2. §. item Varus
D. de aq. pluv. arc. §. item si Instit. de except. l. ita stipulatus. §. final. D.
de V. O. l. 10. 11. & 12. de V. S. ibiq; Alciat. & Gædd. l. 5. §. ult. l. 41. de
pecul. l. arbor. 19. §. 2. comm. divid. l. ult. C. de comp. l. unic. §. igitur.
C. de rei uxov. act. Quippè & quod nostrum est, eatenus debe-
tur, ut restituatur, possessio enim debetur, l. 15. §. 1. l. 44. D. de
cond. indeb. l. 9. l. 68. de R. V. d. l. unic. C. eod. Wesenbec. ad princ.
Inst. h. t. lit. g. Bacchov. Heig. n. 25. Schneid. ibid. n. 18. Harpr. n. 32.
Forster. d. p. 2. d. 1. lit. e. Borch. in tr. de act. c. 1. n. 13. Vult. d. discept.
1. & lib. 2. J. R. c. 4. n. 2. Magnif. Dn. Arum. d. exercit. 18. th. 1. Coras.
lib 6. misc. cap. 5. Dn. Hunn. resolut. Instit. lib. 4. p. 2. q. 3. Bacchov.
d. tr.

d. tr. th. 46. Lindem. th. 9. D. Kremberg. d. l. n. 4. & sexcenti alii.
Disf. Hottom. 3. obs. 17. Anton. Fab. lib. 20. conject. c. 9. & quodammodo
Rittersh. d. pr. inst. Cujac. in parat. de O & A. & lib. 15. obs. 12. Giph.
in l. 51. de O & A.

10. Ratione CAUSÆ EFFICIENTIS, ex quo jure nempe oriuntur actiones? Dupliciter adicipi potest quæstio, nempe PRIMÒ de Actionibus nostri juris Civilis Romani, SECUNDÒ quàm non in Romanâ Jurisprudentiâ tantùm, sed in generaliori vel communi aliquò jure quæstio proponitur; An ex jure vel gentium vel alio communi jam profectæ fuerint Actiones? Quæ controversiæ cum sint omninò distinctæ, ex confusione earundem non potest non fieri, ut summa inter interpretum decisiones non exoriatur, & inde multiplicetur confusio. Si itaq; controversia sit DE ACTIONIBUS NOSTRI JURIS (cujus quæstionis propositio & decisio hujus loci est, non verò alterius, de qua in thesi sequenti) res sic terminari & componi debet, quòd actio QVÆDAM sit ex mero jure civili sive propriò, QVÆDAM verò ex jure communi adprobatò profluens; Sicuti enim generaliter omne jus nostrum est vel proprium vel ex communi adpropriatum §. *jus a. civile.* 1. *J. de J. N. G. & C. L. 6. pr. & L. 9. pr. D. de J. & J.* quàm de distinctione suò tempore & locò fusiùs agetur, & deinde sicuti Obligatio & Contractus descendit vel ex jure civili proprio quales sunt stipulatio literar. obligatio, & hujusmodi alia, vel ex communi adprobatò, quales sunt pleræq; conventionum §. 2. *Inst. de J. N. G. & C. L. ex hoc jure. 5. D. de J. & J. L. juris gentiù 7. pr. & §. §. seqq. j. L. 6. D. de pact. cum similibus vulgatis.* Idem de delictis verum est *L. Probrum 42. & ibi Gædd. n. 5. de V. S.* Sicuti itidem dominium quoddam civile, h. e. juris civilis proprii, quoddam verò ex jure communi profectum naturale vel gentium §. *singulorum ll. de Rer. Div. §. fin. Inst. de us. & habit. & passim alibi.* Ita quoq; QVÆDAM à jure propriò & merè civili est inventa & constituta Actio. Qualis indubiè omnis illa est Actio, quæ ex obligatione & contractu aut etiam delictò merè civili descendit, ut puta actio ex stipulatu, Condictio ex literis, ex lege & ita porrò. Nam quomodò ex hisce posset un-

quam adferi, ex aliò jure nasci Actionem, ex quò scilicet aliò jure nulla obligatio extitit? similis est ratio in Dominiò Civili proprio & multò magis, quod pro Dominiò aliquà ratione saltem vel fictione juris reputatur, quale est in re usucaptà, cum usucapio & longi temporis præscriptio verè sit modus adquirendi ex jure civili *d. §. fin. Inst. de us. & hab. j. pr. Inst. de Usucap.* ut proinde dubium non sit actionem Realem pro hujusmodi dominiò, ex solò jure Civili dari, multò magis in re usucapiendà, nondum tamen verè usucaptà PUBLICIANA, vel in re verè quidem usucaptà, pro usucaptà tamen cum effectu non reputanda, uti RESCISSORIA ACTIO *§. Rursus. §. Inst. de Action. l. pen. de capt. & post. rev. l. 44. §. fin. D. de usurp. & usucap. cum similit.* Quæ actiones nunquam possunt ex ullò jure communi proficisci, cum jure illò communi nullum vel quasi ut tale sit dominium, sed id demum à jure Civili ex Prætoris jurisdictione promanaverit. E' contrario verò QUÆDAM ACTIO ita est nostri juris Civilis, ut à jure communi habili, quod jam actionem constituit, quidem sit inventa, sed per adprobationem & adpropriationem juris civilis nostri facta. Tales sunt plurimæ ex Contractib. ACTIO EMTI, LOCATI, MANDATI, COMMODATI, PRO SOCIO, DEPOSITI &c. Nam si ex illis contractib⁹ firmæ jam antè jus Civile Romanū ex jure gentium natæ sunt obligationes, in tantum ut in judiciis jam ex iis cogi & adigi ut præstet debitū obstrictus, potuerit, sequitur certè, illas actiones jam ex jure gentiū constitutas, à nostrò verò jure Civili adprobatas esse. Et hætenus verum est, harū actionū causam PROPINQUAM ESSE JUS CIVILE, REMOTAM VERÒ JUS COMMUNE GENTIUM. Sed si illà distinctione etiã Actioni merè Civili, de quâ suprâ adplicare velis, tum neutiquã procedit, ut proinde isthæc distinctio inter causam remotã & proximã non sit omnium actionum, id est, etiã Civilium propriarū, sed tantum illarum, quæ ex jure communi in nostrum Civile per adprobationem adscitæ sunt. Quò loci tamen & hoc notandum, posse non tantum jus Gentium, sed & naturæ, vel divinum vocari rectè Remotam causam Actionum, non quidem sic, quasi ex jure illo sive divinò, sive naturæ aliqua actio nascatur vel data fuerit; Quod, uti mox dice-

dicemus, fieri per rerum naturam ideò non potuit, quia ante
judicium constitutum nulla unquam fingi potest constitu-
ta vel data fuisse actio, Hæc enim actio semper & propriè illa
tantum dicitur, quæ *in judicio* fit, ut §. th. 7. competentilocò re-
ctè dictum est *ex pr. Inst. de Act.* At jure naturæ, quò omnes
homines inter se æquales erant *l. 32. de R. J.* & quò homo ho-
mine tantum beneficiò, non verò qualitate & distinctione
personarum superior est, id quod suò locò firmiter monstra-
tum datū est, nullum unquam existere potuit judicium. Cùm,
uti mox dicemus in seq. thes. judicium demum in Politiã vel à
Politiã institutum fuerit; sed eã tantum ratione, quã obligatio
ex jure naturæ, & divinò profecta fuit. Nam adhuc verum est
ut ut actio ex illo ipsò jure naturæ aut divino propter statum
hominis æqualem dari & existere non potuerit, tamen cùm
jam Politiã & Rempubl. constituerent, & ita inæqualitatem
introducerent inter se homines, poterit in & ab illã ipsã Poli-
tiã obligatio ex jure naturæ & divino, quæ honestate vel con-
scientiã ad summum obligabat tantum, ita armari & confirma-
ri, ut jam in eã Politiã scilicet necessitate stringat & actio firma
detur. Et hòc modò etiam naturales obligationes æstimantur,
quarum nomine actio aliqua competit. *l. 10. de O. & A.*
l. 16. §. 4. de fidejuss. Talis est actio ex Constitutione D. Pii,
ex obligatione pupilli sine tutoris auctoritate naturaliter
& inefficaciter quondam, etiam in quantum locupletior fa-
ctus esset, obligati *l. 5. princ. D. de aut. tutor.* Ita fideicom-
missa quondam nullò juris vinculo, sed pudore tantum eo-
rum, qui rogabantur, continebantur, post D. August. verò
paulatim crevit eorum obligatio, ut Prætor proprius crearetur,
qui de fideicommissis jus diceret. *pr. Inst. de fideicom. hered.*
Ita donatio simplex quondam non perficiebatur consensu
solo, Justinianus verò constituit, ut ex solã conventionem
necessitas tradendi consisteret §. 2. *Inst. l. si quis argentum 35.*
princ. C. de donat. Ita pollicitationes promiscuè quondam
non subsistebant aut obligationem firmam introducebant,
sed in certis favorabilibus causis Imp. hujusmodi validas
firmas & actionem producentes demum constituerunt *l. 1. 2.*
et t. D. de pollicitat. & Gothofr. in d. l. 2. §. 1. ad verb. obligatio-

nes

nes eod. Hic tangendum de veterum interpretum trita illa distinctione ACTIONIS IN NATIVAM & DATIVAM. *Id. passim ad t. Inst. de Actionib. Zas. in princ. eod. n. 8. cum seq.* Quam etiam retinet & probat Bachovius *Disp. 2. de Action. th. 18. p. 47. post med. & disp. 4. tract. 21. p. 156.* Nam NATIVAM volunt illam esse, quæ habeat præexistentem sufficientem materiem, ex qua nascatur actio, sive quæ sufficiens sit ad producendam perfectè actionem. DATIVA verò sit ea, quæ habeat quidem materiam aliquam, sed non sufficientem per se ad producendam actionem, nisi juvetur auxiliò quodam, nempe lege peculiari, Constitutione Princ. Prætoris Edicto, Consuetudine. Ita *Zas. d. l. n. 9.* Unde Dativam procul dubio semper volunt esse conditionem ex *Leg. l. un. D. & C. de Cond. ex leg. Zas. d. l. n. 11.* Tametsi alii sunt, qui velint DATIVAM planè non habere materiam, vel matrem obligationem, Jason & alii, quos tamen refutat Zasius, & rectius generalius statuit in omni actione etiam Reali generalius adceptam suam esse obligationem *Zas. d. §. omniū. n. 13. circa princ. Inst. de Act. & d. pr. n. 11. quod & supra suo loco in definitionis explanatione adstruetum th. 9.*

Verum enimverò cum nullibi hæc distinctio, vel quò ad verba, vel quò ad res ex legibus ostendi possit, meritò eam ut fictitiam rejiciunt Neotrici *Duar. in l. 7. §. 1. D. de pact. & alii.* Non quidem quasi verba à Prætoribus actionem dandam, de hac actione DATIVA velimus explicare; constat quippe & nativas sic fuisse à Prætoribus promissas & decretas, sicut omnes & ita etiam illæ fuerunt petitæ & impetratæ. Rectè ita *Bachov. in d. Disp. 2. th. 18. pag. 47.* Sed potius ideò, quòd omnes omninò actiones sint hoc modo DATIVÆ, id est, à Magistratu pro sufficienti materiâ & matre habita & constituta; Quin & ipsa Politia aut Respubl. & in eâ Magistratus Constitutio non est naturale vel innatum quid homini, ut talis sit, sed ex impositione & constitutione hominis omne, quodquod est, proficiscitur. Inde etiam in Politicis Actio non per se nascitur ex obligatione hæc atq; illa & certâ, sed pro ut Reipubl. vel Politia ex communi utilitate vel ratione aliqua probavit visum fuerit, ut pro obligatione validâ vel invalidâ habeatur. Argumento

mento est & hoc quod & obligationem de jure naturæ alioquin
validā & justā à Politia hac atq; illā rejici aliquando videamus.
Sicuti Græci illi furtum probabant, nonnulli homicidium, alii
populi adulterium viliori pœnâ æstimant & prosequuntur uti
notissimum. Et profectò jus commue quodquod etiam sit,
non obligat, quā commune, sed quā à civili adprobatur, & ci-
vile factum est. Ergò hac ratione omnis actio Dativa nulla
nativa. Quò de in conflictu fortassis latius & exactius, quàm
hïc pagella tenuis admittit.

11. Altera verò quæstio à priore diversa est, *An scil. ex so-
lò nostrò jure Civili nata fuerint omnes Actiones, an verò etiam aliquæ
sint juris communis, ut puta juris Gentium?* Atq; hïc mirè interpre-
tes etiam in hunc usq; diem variant. Nonnulli enim omnem
Actionem ex jure Civili promanasse, inter quos etiam novitùs
est *Hunn. ad Treutl. Diss. 1.* Alii verò è contrario juris Gentium esse
actiones generatim & in Ideâ sumtas volunt, quocirca jus Ci-
vile quidem proximam, sed jus Gentium Remotam causam
vocant, ut exinde sequatur jure Gentium etiam fuisse suas Actio-
nes, cum quibus facit *Bachov. in Diss. 1. de Act. c. 12.* Alii origi-
nem vel materiam Actionum juri Gentium, confirmationem
& formam verò juri Civili adscribunt. *Zaf. ad pr. Inst. de Act. n. 3.*
cū trecentis aliis. Quod si **JUS GENTIUM DE JURE POLI-
TICO & CIVILI GENERALI**, cujus sint Actiones genera-
tim, intelligunt, tum benè se res habet, uti rectè eò sensu adpro-
bavit hanc sententiam doctis. **Dn. Sinhold/aliàs Schütz P.P.**
Marpurg. Exerc. Instit. 20. th. 2. in pr. ubi tamen immeritò in-
quodam nos rodit, ut aliquando ostensuri sumus. Quod si ve-
rò omne jus Gentium, & ita etiam *δικονομικόν*, intellectum ve-
lint, cum iis neutiquam facimus. Nam, quod & nostrum jus
Civile probavit, & suum fecit ex communi, jus hoc **Oecon-
omicum & Domesticum**, utut tribuat Patrifamilias aliquam
potestatem, qualis pro coërcendâ continendâq; in suo officio
totâ domò satis sit, tribuat, tamen vix quis adstruet in eâ judi-
cium, quale exigit nostrum Civile Romanum, & quodvis Po-
liticum, verè esse, sed tantùm prorsus analogicè & impropriè;
Indè etiam actio Patri adversus suos in negotio familiari vel
dome-

domesticò non datur actio, sed animadversio vel coërcitio *l. 17. pr. D. de Furt.* Et patrium sicut & dominicum hoc jus Regium vocatur, quòd contradistinctum sit à jure Civili *Arist. lib. 5. Eth. N. c. 10.* propterea quòd filius cum patre sit idem *§. 4. Inst. de inutil. stip. cum similib. Arist. d. l. &* quod manu regiâ paterfamilias domum administret. Sicuti itaq; sub principium urbis Romæ sine lege certâ, sine jure certò populus agere instituit, & manu regiâ omnia gubernabantur. *l. 2. §. 1. de O. J.* ubi nondum formata fuit politia, adeoq; neq; certæ leges, certæ obligationes, certæ actiones esse potuerunt; Ita quoq; in domesticâ societate vel domò nullæ actiones. Dixi: JURIS CIVILIS GENERALIS, quod *Politicum* dicitur Aristoteli, & ita juris Gentium illius, quod circa Politiam & Rempublicam occupatum est, esse actiones generatim, scilic. quia in Politicâ demum societate, Politia, Republicâ sive Civitate, (ita quippe Politicis diversimodè pro re natâ subjectum Politicæ vocari consuevit) demum judicium conflatum & concinnatum est, non prius vel in domo, vel etiam in homine, quâ homo tantum inspicitur; Neq; enim citius potuit ulla consistere vel existere per rerum conditionem actio, nisi prius constiterit & extiterit judicium, in quò jus scilic. redderetur impetrantibus id justis mediis, ACTIONIBUS nempe, uti eò etiam collimat *Bachov. Diss. 1. de Action. th. 7.* Si autem fundatum esse debet judicium, oportet ut vel maximè jurisdictione polleat, vel ab eò, qui jurisdictionem habet, judex cum potestate detur, qui in invitum etiam jus reddat, nullum enim est judicium, quod in invitum reddi non possit. *l. inter stipulantem. 83. §. 1. in fin. D. de V. O.* Judicium itaque, uti & jus ipsum Civile, tum generale, tum unumquodq; individuale sic præscribit & ordinat actiones, sic prævias omnes ejus obligationes, sive ex dominio sive ex Contractibus & delictis, vel quasi etiam & omnes alias actionum causas, quæquæ dari dicantur, ut necessitate sint stringentes; *δυνάμει ἀναγκαστικῆ* compellentes ordinat, ut vincula sint juris, ut sint necessitatis. Et sic Politicæ vinculum obligandi vocatur Aristoteli *δύναμει ἀναγκαστικῆ* *lib. 10. Eth. N. c. ult. in fin.* & hæc est virtus legis *l. 7. de LL.* Inde obligationes
vin-

vinculum juris dicuntur, quò necessitate adstringimur *princ.*
Inst. de O. l. 3. pr. D. de O. & A. inde Contractus initio volunta-
tis ex postfacto vocantur esse necessitatis. l. sicut 5. C. de O. &
A. l. fin. C. ad SC. Vellej. l. 3. C. de Resc. emt. in tantum, ut si co-
gi quis non possit, vel collatâ conditione in voluntatem
contrahentium, non dicatur obligatus, nulla stipulatio, nulla
obligatio subesse dicatur. l. 13. C. de Contr. Emt. l. 17. l. 46 §. fin. j.
l. 108. §. fin. de V. O. l. 7. in pr. de Contr. Emt. hinc actionem dixi-
mus ductam à coactione vel adactione, quò necessitatem subin-
de includat §. th. 4. Inde etiam executio, quæ insequitur a-
ctionem ex sententiâ, manu militari & aliis mediis compulsi-
vis fit l. qui restituere 68 pr. D. de Rei Vind. Quocirca tum qui-
dem procedit collectio Bachovii, in d. Diss. 1. th. 12. qui sequi-
tur hæc in re alios, quos in Decadibus nostris Dec. 13. q. 1. nota-
vimus, cujus juris sunt Contractus & obligationes scil. neces-
*sitate *δυνάμει ἀναγκαστικῆ* stringentes, ejus etiam sunt Actio-*
nes; Ita quippè procedit res; Hæc enim sic formatâ majore,
dubium nullum est, quin alia obligatio aliud negotium intel-
ligi non possit, nisi quod ex vinculo juris procedit quod neces-
sitatis sit, quod in judicio persequi possimus, quod Magistra-
tus etiam vi jurisdictionis & potestatis Politicæ in decernen-
dâ & exequendâ sententiâ, & re judicatâ facere possit, imò de-
*beat. Quod si ita Bachovius, si ita *Sinhold* / si ita *Hænonius**
& alii exaudiunt, benè se res habet. Verùm si generaliter pla-
nè, quis adserere velit, ubi est obligatio, ibi quoq; oportet esse
actionem, adhuc dicimus & rectè falsam & ineptam esse con-
sequutionem. Nam ex omnibus juribus & ita divinò & naturæ
sua nascitur & producitur obligatio, quippe nullum jus est,
quod non sit medium obligandi, in tantum, ut Lex quæ idem
quod jus à ligando dicta putetur. Unde Seneca etiam scribit:
Leges Philosophia breves sunt, & omnia alligant, Epist. 94. Juris divi-
ni infinitas, juris Naturæ infinitas allegare possemus obliga-
*tiones, sed illæ tamen non necessitate politicâ, *δυνάμει ἀνα-**
**γκαστικῆ*, sed honestate & conscientiâ ad summum obligant,*
uti aliquid hujus rei in Decadibus nostris jam adduximus, &
porrò fusiùs id facturi sumus in tractatu de Principiis juris.

Injustè itaq; nobis dicam hic scribit *Sinhold* / aliàs *Schults* locò
allegatò adversus nos contendendo, imò ab obligationibus ad
actiones validum esse *Hoemonii & Bachovii* argumentum.
Dixi jam, ambigam & plura denotantem vel significantem
esse obligationem, id quod in jure etiam nostro Civili est in-
dubium, ubi etiam naturalis obligatio, quæ vel nullum habet
effectum, imò quæ reprobata est, à jure Civili dicitur obliga-
tio; quòd hìc fufiùs non tango, monstratum hoc dedimus satis
in tract. nostro de Contractib. 1. cap. 2. §. 9. uti hæc nervosè hìc
enodavit *Amplifs. Dn. Præses*.

12. Hinc à causa hac efficiente Actiones dividuntur in
CIVILES & PRÆTORIAS. §. *sed & istæ*. 3. *Instit. de act. ubi*
Dd. l. 25. §. 2. D. de O. & A. Quamvis autem verbo CIVILIS in
genere accepto, omnes juris nostri partes comprehendantur,
§. *constat autem*. 3. *Inst. de J. N. G. & C.* ita ut omnis actio largo
modo dici possit civilis. *Schneid. hìc ad d. §. 3. Inst. de Act. num. 4.*
In specie tamen hìc accipitur, uti in §. 1. *Inst. de O.* pro omnibus
partibus juris civilis in d. tit. *Inst. de J. N. G. & C.* enarratis, ex-
cepto saltem jure Prætorio, sive Honorario, §. 3. *eod.* quod fre-
quenter solet in jure nostro fieri. *l. 7. l. 8. de Just. & Jur. l. 14. D. de*
test. l. qui testamento 20. §. servus 7. D. qui test. fac. poss. l. nec ex præ-
torio. 27. D. de R. J. Forst. d. l. lit. b. Dn. Kremberg. ad d. §. sed istæ 3.
Inst. eod. Nec hoc caret in jure exemplo, ut verba pro subjecta
materia nunc latius, nunc strictius accipiantur. *arg. l. pecunie.*
178. §. actionis. D. de V. S. l. 1. & 2. D. de adopt. §. 1. Inst. eod. l. 3. D. de
jurid. Proinde CIVILES, quæ & eodem sensu legitimæ di-
cuntur, *l. qui servandarum. 14. §. final. D. de præsc. verb. sunt, quæ*
vel ex ll. 12. tab. ut de pauperie, arborum furtim Cæsarum &
aliæ, vel Plebiscitis, ut L. Aquiliæ, aut Senatus Consultis, ut S. O.
Macedonianum & Vellejanum, sive Principum placitis vel Pru-
dentum responsis descendunt. Hi enim dicuntur Juris autho-
res. l. antiqui 3. D. si pars hered. pet. l. quero 39. circa med. D. de act.
empt. l. Divi fratres 17. D. de jur. patr. conditores. l. furiosi 25. C. de
nupt. & jura constituentes. l. verbis. 120. de V. S. de quibus Cujac. lib.
7. obs. 25. §. constat autem 3. Inst. de J. N. G. & C. l. 7. D. de Just. &
Jur. l. legitima de pact. l. actionum in fin. de O. & A. l. 14. §. final. D.
de

de præsc. verb. l. 1. si pars hered. l. 1. de poss. hered. pet. l. 1. in princ.
si quadr. paup. l. pœnales 32. D. ad L. Falcid. l. si plurium. 39. de
noxal. act. Dd. ad d. §. sed istæ 3. Inst. de act. Gædd. in l. 6. §. 1. n. 10.
de V. S. Diss. ex parte Forster. hic d. l. His etiam annumerandas
censemus actiones (neglectâ communi sententiâ, cui adsti-
pulatur Schneid. n. 7.) Statutis aut ll. Provincialibus Ducum,
Marchionum, Comitum, aliorumq; statuum Imperii indu-
ctas. l. omnes 9. D. de Just. & Jur. §. 1. Inst. de J. N. G. & C. Du-
ces enim, Marchiones, Comites, Civitates Imperiales hisq;
non dissimiles, perpetuam non temporalem jurisdictionem
habent, imò in suis Ducatibus & territoriis, idem quodam-
modò possunt, quod Imperator in Imperio. Wesenb. in 7. de ll.
n. 3. Andr. Knich. de Saxon. non prov. jur. verbo Ducum Saxonie.
cap. 1. n. 39. Gail. lib. 2. obs. 57. n. 7. & lib. 1. de pac. pub. cap. 6. n. 10.
& 11. Borch. in c. unic. quæ sint reg. num. 8. Reink. lib. 1. class. 5. cap. 1.
n. 55. & cap. 6. per tot. Prückm. in rubr. quæ sint reg. cap. 4. n. 34. Ba-
chov. d. l. Diss. 2. th. 8. Forster. d. l. lit. c. q. 2. Würms. exerc. jur. publ.
3. q. 20. ut malè hodiè Prætoribus & Præsidibus Provincia-
rum comparentur nostri Principes & Status Imperii, uti vide-
re est, apud Heig. ad §. omnium. 1. Inst. de Oblig. n. 27. & ad d. §. sed
& istæ. 3. Inst. de Ant. Forst. d. l. Bachov. ad Treutl. p. 1. d. 3. lit. e.
Harpr. ad d. §. 3. eod. n. 3. 15. & seqq. Dn. Kremberg. ibid. & alii.

13. PRÆTORIÆ verò sunt, quæ & honorariæ dicuntur.
l. actionum 25. in fin. D. de O. & A. quæ ex Magistratum, h. e.
Prætorum vel Ædilium Edictis seu jurisdictione æquo & bo-
no suadente, civilium actionum juvandarū & suppleandarum
causa dantur l. jus autem 7. §. 1. D. de Just. & Jur. l. 1. §. 1. D. de
publ. in rem act. l. 3. D. rem pupil. sal. fore. §. non autem. Inst. de perp.
& temp. act. t. 1. C. de Ædilit. act. §. 1. Inst. si quadr. paup. sec. Ædilitiæ
enim prætoriarum nomine continentur §. Prætorum. 7. Inst. de
J. N. G. & C. §. omnium. 1. J. de Obl. l. 1. de V. O. §. Prætorie. 2. Inst.
de divis. stip. Cujac. lib. 8. obs. 38. Sub quibus tamen non conti-
nentur, actiones ex jure civili promanantes, eoque constitu-
tæ, à Prætoe tantum approbatæ & in perpetuum edictum re-
latæ, ut actio commodati, petitio hæreditatis & similes, quæ
civiles manent, licet Prætor de iis edicat. l. in commodato. 17. §. si-

cut l.1. D. commod. l.1. in princ. D. si pars hered. pet. & l.3. eod. Wesenb.
in 7. D. de pet. hered. n. 5. Heig. ad d. § n.2. Si autem actio à Jure Ci-
vili prodita à Prætorè ad alios casus accommodetur, non erra-
bit, qui eam prætoriã dixerit. Sic rei vindicatio adversus possi-
dentẽ Civilis est: si contra eum, qui dolo malo possidere desit
instituat, Prætorìa non malè appellatur. l. electio. 26. §. item si
2. D. de noxal. act. arg. l. jus autem civile 7. D. de Just. & Jur. Heig. d. §.
n. 4. Ratio diversitatis inter approbationem Juris Civilis & Præ-
toris est: Quia Jus CIVILE actiones juris gentium appro-
bando & confirmando, de novo quodammodo inducere &
constituere censetur, quoniam sine hac juris Civilis appro-
batione in foro Romano exerceri non possunt. At PRÆTO-
RIS approbatio tantam vim actionibus juris Civilis, cum et-
iam absq; hac approbatione Prætoris exerceri queant, non
tribuit, sed propterea tantum, Prætor suis edictis eas actio-
nes proposuit, ut Cives edicto admonerentur, & scirent quod
jus & de qua re dicturus esset Prætor & se præmunirent. l. 2.
§. eodem tempore D. de O. J. Giph. ad d. l. actionum. 25. D. de O. &
A. n. 106. & seqq. Harpr. d. l. n. 8. & seqq. Rittersh. ad d. §. sed ista. Inst.
eod. Schneid. ibid. n. 12 Lindem. d. l. th. 28. Forster. d. l. Dn. Kremb. d. l.

14. Utraque Actio, sive ex jure Civili, sive Prætorio, vel
DIRECTA vel UTILIS est. Forster d. l. lit. e. Bachov. d. tract.
Disp. 2. th. 18. Vocabulum autem Directa ab homonymia, quã la-
borat prius liberandum, quam in definitione ponendum. Su-
mitur enim 1. in ea significatione, ut opponatur actioni con-
traria, in iis scilicet contractibus, ex quibus alter primò jux-
ta naturam ipsius contractus, alter postea ex accidenti, eoq;ue
non semper obligatur, veluti ob damnum quod ex re ipsius al-
teri obvenit, vel ob impensas in rem ejus factas. Nam cum al-
ter v. g. ad restituendam rem teneatur, ei vicissim & contra a-
ctionem dari æquum est, unde & appellatio nata videtur, ut
ex tutela, commodato, pignore, deposito, mandato &c. l. si
autem. 20. de negot. gest. 2. Directa actio quatenus opponitur,
preparatorie, veluti actioni ad exhibendum. l. 3. §. ibidem 13. &
l. si quis 17. D. ad exhibend. 3. Dicitur directa actio, quæ ex deli-
cto lervi ad æstimationem, detracta noxæ deditioe contra
domi-

dominum datur, vel etiam contra ipsum servum manumit-
sum, & opponitur noxali, §. omnis 5. Inst. de noxal. act. l. electio 26.
§. 4. de noxal. act. eademq; ratione directa actio opponitur a-
ctioni de peculio & similibus. §. ult. Inst. quod cum eo. l. 3. §. 4.
commod. 4. Dicitur Directa, quæ datur in principalem, utilis
quæ in fidejussorem. l. 18. §. ult. l. 20. D. de jur. fisc. Quæ tamen
significationes alienæ sunt ab instituto nostro, secundum
quod describi solet DIRECTA actio, quod sit, quæ directò ex ipsis
verbis legis & juris constituti descendit, quando ea facti species se-
offert, de qua nominatim lex scripta est, aut actionis certa
proposita formula. l. ex legato 18. C. de legat. unde etiam nomen
sortita est, quod ad legis verba, aut formulam vulgarem actio-
nis directa & accommodata sit. l. Titius 25. §. Lucius 1. D. de lib. &
posth. §. ceterum. Inst. de L. Aquil ubi Dd. Bachov. Rittersh. Schneid.
Heig. Wesenb. & alii. l. quia actionum 11. de præscr. verb. l. 27. de negot.
gest. l. 14. ad L. Aquil. Dicitur in jure nostro PRINCIPALIS. l. in
commodato. §. 1. D. commod. USITATA ET VULGARIS. l. 1.
l. 2. de præscr. verb. l. 46. D. de hered. inst. ORDINARIA, l. cum res. §.
C. si alien. res pign. CIVILIS, l. interdictum 14. D. de prec. & deniq;
LEGITIMA nominatur. l. si ususfructus. 22. §. final. D. de aq. & aq. pluv.
arc. Etsi autem actiones Prætorie cum actionib. ex jure civili in-
troducitis collatæ, omnes dicuntur utiles, ut apparet ex §. namq;
Inst. de act. l. ult. C. in quib. caus. maj. in integ. Interim tamen,
quatenus jus Prætorium in se consideratur, actiones eo jure
expressis verbis introductas, nihilominus rectissimè directas
vocari posse, extra dubitationis aleam positum videtur. Hoc
enim arguit oppositio actionum utilium, quæ non ex verbis edi-
cti competunt: cujusmodi est QUASI PUBLICIANA, l. nec
quasi 70. de rei vind. UTILIS HYPOTHECARIA, l. 1. in princ. l.
si Titio 22. de pignor. UTILIS INSTITUTORIA, l. 16. in fin. l. 19.
in princ. de Instit. act. l. pen. & ult. C. eod. l. 13. §. 25. de act. empt. U-
UTILIS DE CONSTITUTA PECUNIA l. 5. §. pen. de const. pec.
UTILIS SERVIANA, l. 1. C. de precar. §. item Serviana 7. Inst. h. t.
Necessum igitur omninò est, esse quasdam directas dictas,
argumento firmissimo à contrario sensu desumpto. l. 1. D.
de off. ejus cui mand. l. 18. de test. l. 20. §. 6. qui test. fac. Bachov. d.
th. 18.

th. 18. & Inst. ad §. final. de L. Aquil. Dn. Kremberg. ad §. omnium. n. 62. Inst. de act. Heig. ibid. n. 1. Cujac. inl. juris gentium 7. de pact.

15. UTILIS VERÒ ACTIO EST, quando lex de re controversa expressim scripta non extat, & ita nulla ejus rei nomine specialiter prodita est actio, quæ tamen æquitate aliqua, aut utilitate communi suadente ex mente præsumpta legislatoris per interpretationem quandam inducitur. l. quoties 21. l. quia actionum 11. D. de præsc. verb. l. curatoris. 17. C. de negot. gest. quasi utilitatis communis causa. l. cum quis 5. §. si actori 9. D. de const. pec. ob æquitatis rationem. l. si res tuas. pen. C. ad exhib. l. alterius 20. in fin. pr. D. de tutel. & rat. distr. l. 1. in fin. D. de eo quod cert. loc. benignâ juris interpretatione. l. quoties 3. circa med. C. de donat. quæ sub. mod. vel cond. adversus strictam juris rationem introducta. l. pen. D. si quadr. paup. fec. dic. l. quia actionum 11. D. de præsc. verb. Dantur enim utiles regulariter deficientibus directis. l. 4. si communem. D. fin. reg. l. 7. §. si duo. D. comm. div. l. 8. §. si convenerit. ad S. C. Vellejan. l. 1. §. sed ex contrario 18. de exercit. l. 9. l. 13. D. de O. & A. l. 18. §. 1. de judic. & opponuntur directis l. 18. C. de leg. l. 3. D. de sent. pass. l. 13. ad L. Aquil. Utilis civilis probatur ex §. final. Inst. de L. Aquil. l. pen. si quadr. paup. l. 6. C. de transact. l. 46. de hered. inst. Utilis verò Prætoria supra thesi præcedenti satis probata fuit. Vaud. lib. 1. quæst. 42. Bachov. ad d. §. final. Inst. eod. & d. th. 18. Fab. 4. conject. Forster. d. l. lit. f. Dn. Kremberg. n. 63.

16. RATIONE MATERIÆ circa quam, ceu subjecti, si ve potius objecti, Actiones vel IN REM SUNT, vel IN PERSONAM, vel MIXTÆ. §. omnium Inst. h. t. §. quedam 20. eod. l. actionum. 25. 64. l. actionis verbo 37. D. de O. & A. l. 178. §. 2. de V. S. Schneid. ad d. §. omnium, n. 2. ibid. Harpr. n. 2. Dn. Kremberg. n. 3. Forster. d. d. 1. th. 3. Wesenb. in π. de O. & A. n. 11. Hillig. ad Donell. lib. 19. c. 2. lit. f. Lindem. d. th. 14. 15. & seqq. Diss. Donell. d. l. Gædd, p. 3. d. 9. th. 19. Bachov. de act. d. 2. th. 5. & ad d. §. omnium. Inst. eod. Actiones in rem uno verbo appellantur Vindicationes, item petitiones: in personam condictiones d. l. 25. 28. D. de O. & A. §. appellamus Inst. h. t. Et quidem vindicatio dicta est à vindiciis, quæ nihil aliud erant apud veteres, quàm glebæ, quæ ex fundo in jus vindicandi causa à possessionem petente afferebantur. Gell. noct

noct. Att. lib. 20. c. 9. inde vindicare, idem ac liberare & asserere rem quamlibet nostram de manu ac jure possessoris, quasi vim dicamus ac denunciemus illi, qui jus nostrum in re aliqua impediatur. Treutl. p. 1. d. 15. th. 1. Wesenb. in π. de R. V. n. 2. Rittersh. ad d. §. omnium Inst. eod. Sic actio hypothecaria vindicatio pignoris in l. 16. §. 3. D. de pignor. Hæreditatis petitio, in l. 8. de hæred. pet. l. 1. §. 1. & §. ult. D. si pars hæred. pet. vindicatio hæreditatis dicitur. Condiçiones à condicendo, quod iis acturi non injus ducere aut rapere debitorem solent more judiciorum olim solenni, de quo vide Wesenb. in π. de injus vocand. n. 2. Cujac. obs. lib. 10. c. 10. sed coram testibus condicere, h. e. denunciare diem, ac convenire cum reo, qua die judicio susteretur. §. appellamus. Inst. de act. ubi Bachov. & alii Dd. Wesenb. in π. de reb. cred. n. 14. Ratio verò hujus divisionis est, quia rerum, quas per actiones petimus, duo sunt summa capita vel genera, in quibus secundum juris nostri objectum continetur, DOMINIUM, vel aliud aliquod jus dominio affine, & OBLIGATIO. Quorum EX ILLO, Actiones reales, EX HAC actiones personales: Ex quarum natura utraq; aliquid participant, dicuntur actiones mixtæ, quæ tam in rem, quam in personam sunt. §. quedam 20. ibiq; Dd. Inst. de act. Heig. ibid. n. 3. Bachov. & alii. l. item Labeo 22. §. familie. 4. D. famil. hercisc. l. 4. §. 3. D. comm. div. l. 1. D. fin. regund. l. furiosus 46. de O. & A. l. si quis 29. comm. divid. Wesenb. in π. fam. hercisc. fin. regund. & comm. divid. Lindem. d. l. th. 17. Forster. d. l. th. 3. lit. C. Dn. Kremberg. d. l. n. 6. Diss. Dd. variè hîc. Harpr. in d. §. omnium n. 6. Donell. n. 6. Anton. Fab. lib. 20. conject. c. 10. Bronchorst. cent. 4. in xvij. adfert. 31. Quarum actionum singulares definitiones ac divisiones subsequentes dabunt disputationes.

17. RATIONE FORMÆ, sive adjunctæ qualitatis, Actiones sunt, vel STRICTI JURIS, vel BONÆ FIDELI, vel ARBITRARIÆ. §. actionum 28. §. præterea 31. Inst. de act. ibiq; Dd. comm. Etsi autem ut in omnibus contractibus, ita etiam omnibus actionibus bona fides, h. e. animus simplex, rectus, omniq; à fraude & versutia alienus omninò requiritur. l. si cum fundum 68. in princ. D. de contr. empt. l. bonam fidem. 5. C. de O. & A. l. si mandatum 59. §. 1. l. idemq; 10. in princ. D. mand. l. si medicus 3. D.

D

de

de var. & extraord. cogn. l. quæcunq; 13. §. final. D. de publ. in rem
act. l. bonæ fidei. 109. de V. S. l. si servus communis. 61 §. quod si sciens
D. de furt. l. dolum. 3. C. de per. & commod. rei vend. & mala fi-
des excluditur. l. pen. C. de inut. stipul. propter exuberantiam
tamen bonæ fidei, per excellentiam in specie quedam ACTIO-
NES BONÆ FIDEI dicuntur, l. 5. C. de resc. vend. l. 31. D. de pos.
l. 3. C. pro soc. Coras. lib. 2. misc. c. 8. n. 6. Cujac. lib. 8. obs. 10. Bachov.
d. tract. Disp. 6. th. 2. Heig. ad d. §. 28. n. 5. ibiq; Rittersh. Schneid. n.
5. Lindem. d. l. th. 107. Idq; 1. ratione formularum, quæ hisce
verbis concipiebantur & Judici à Prætoꝛe præscribebantur:
Ex æquo & bono, vel quantum æquum melius videbitur con-
demna. §. in bonæ fidei. Inst. h. t. Cic. 3. off. Valer. Max. lib. 8. cap. 2.
Harpr. in d. §. n. 9. Vult. lib. 2. J. R. c. 4. n. 24. Quanquam autem
hodiè formulæ illæ sunt sublatae, tamen eadem manet harum
actionum natura: ut scilicet in his non secundum formam li-
belli & petitam quantitatem strictè & præcise, sed ex bono &
æquo judicare & quanto æquius, melius rem æstimare ac de-
finire judex possit atq; debeat. Vel 2. ratione ipsius negotii, q̄
ex æquo & bono magis, quam stricto verborum intellectu
æstimatur: Ideò in his actionibus, alter alteri tenetur in id ex
b. f. h. e. æquo & bono præstandum, etiam si nihil expressè de
eo inter contrahentes dictum vel conventum sit. l. 2. §. ult. &
l. 5. D. de O. & A. & in fin. tit. Inst. de oblig. quæ ex cons. l. & si quis
24. §. hæc actio 6. D. de relig. & sumpt. fun. l. bona fides 31. in pr. de-
pos. l. si mandavero 22. §. Julianus 4. D. mand. Unde tantundem
in his judiciis officium Judicis valet, quantum in stipulationi-
bus nominatim ejus rei facta mentio vel interrogatio, uti in-
quit *Jctus Paulus* in l. 7. D. de negot. gest. Atq; hoc modo bona
fides accepta, non in omnibus contractibus & actionibus, sed
in bonæ fidei tantum est, & attenditur. Ex contrario igitur,
per oppositionem STRICTI JURIS ACTIO vocabitur,
non eo modo, quo apud *Comicum in Heaut.* sumitur, act. 4. sc. 5.
ubi inquit: *Jus summum, sepè summam malitiam*: vel ut *Cic. 1. off.*
injuriam esse, sed in qua judex non liberam ex æquo & bono judican-
di potestatem habet, verum verbis conventionis omnino adstrictus
est, ut non in plus, nec aliud, quam verbis expressum à con-
trahen-

trahentibus est, reum, secundum naturam tamen isti actioni
à natura datam condemnare possit. *l. quicquid 99. & l. si ita sti-
pulatus 126. §. Chryfogonus. D. de V. O. l. quia tantundem 7. de ne-
got. gest. l. prescriptionem 8. C. de except. l. final. §. ita tamen 1. C. de
compens. l. illicitas 6. §. veritas. D. de off. presid.* Plures qui cupit,
inter has actiones differentias, adeat *Dd. ad d. §. 28. & præser-
tim Mynsing. n. 10. & seqq. Schneid. n. 19. & seqq. Harpr. n. 14. & seqq.*
Et quidem tales sunt cæteræ actiones omnes, præter illas ac-
curatè à D. Justinian. enumeratas in *d. §. actionum 28. Inst. eod.*
Wesenb. ibid. n. 2. lit. b. Harpr. Dn. Kremberg. Cujac. ii. obs. 38. Vult.
lib. 2. R. J. c. 4. n. 25. Forst. d. l. th. 4. lit. C. q. 1. Lindem. d. l. th. iii.
Bachov. d. tr. th. 3. & 11.

18. Non solum autem hæc differentia actionum jure Ci-
vili sublata non est, quia illa tam in *d. §. Inst.* quam aliis plurib⁹
ll. expressè pertractatur, & nullibi sublata legitur, cur itaque
stare prohiberetur. *arg. l. precipimus. 32. in fin. C. de appell. l. si quan-
do 35. l. sancimus 27. C. de test. l. 35. C. de inoff. test.* Verum etiam,
eam jure Canonico sublata putantes valdè errare haud im-
meritò *Wesenb. d. l. asserit per c. cum Ecclesia. X. de caus. poss. &
propriet. c. final. X. depos. c. cum venerabilis. X. de except. Gædd. d. tr.*
de contr. stipul. c. 8. n. 23. Boc. ad l. contractus 23. D. de R. J. c. 2. n. 4.
Dn. Arum. d. Exercit. Inst. 18. th. 15. Forster. d. l. th. 4. lit. c. Heig. ad d.
§. Inst. eod. n. 9. Harpr. ibid. n. 49. & Dn. Kremberg. n. 32. Neque
ullo pacto privatorum tolli potest: Actionum enim modus
vel lege, vel per Prætorem introductus privatorum pactio-
nis non infirmatur. *l. 27. D. de R. J. ubi Philipp. Matth. n. 29. l.*
neg. pignus 45. §. §. 1. D. eod. l. 7. §. 16. l. 27. §. pacta. D. de pact. l.
*pacta que contra. C. eod. Nec essentialia vel substantialia rei par-
tis destrui queunt. d. l. 27. de R. J. l. jus publicum. 38. d. l. 27.*
§. pacta. 4. d. l. 7. §. 16. eod. d. l. pacta. C. eod. l. cum precario. 12. D.
de precar. Non itaque existimandum cum *Wesenb. d. n. 1. clau-*
fulam consuetam Notariorum stricti juris contractibus ad-
ditam: Alles trewlich vnd ohne gefehrde ex stricti juris contra-
ctu, facere bonæ fidei, quod doli exclusio videatur obtinere,
vim bonæ fidei. l. hoc jure 152. §. f. de R. J. Quia ad dolum ma-
lum illa tantum pertinet removendum, illum scilicet abesse,

D e abfu-

abfuturumque esse demonstrat, fructus verò, usuras, cautiones & cætera emolumenta bonæ fidei actionum non comprehendit. At hoc ex stricti juris contractu, bonæ fidei nequam facit. *l. si id quod. 22. v. sed ex dol. mal. clausula. l. stipulatio ista 38. §. si quis totum. 13. l. doli. 119. in princ. l. ex ea parte 121. cum simil. de V. O. Gædd. d. c. 8. num. 25. & seqq. Forster. d. l. Dn. Kremberg. d. l. n. 40. Harpr. d. l. n. 54. Hæn. d. 21. quest. illustr. contr. 1. lit. b. Heig. d. l. num. 9. Diss. Wesenb. d. l. cum Bl.*

18. **ARBITRARIÆ** sunt, quæ constituunt tertiam quandam speciem à superioribus duabus speciebus separatam & diversam. §. *præterea 31. juncto §. actionum Inst. de act.* Dum nec bonæ fidei actionibus ut quidam Dd. malè crediderunt annumerandæ, quia ab iis expressè distinguuntur *in l. 3. §. in iis quoq. D. de usur.* Nec in numerum stricti juris actionum possunt accersi, uti falsò ex interpretibus quidam asserunt, ut *Wesenbec. d. §. præterea. Inst. eod. in princ. & num. 4. Schneidv. n. 8. Vult. 1. J. R. c. 4. n. 50. Lindem. d. l. th. 129.* Nam & ab his eas differre in aprico est, *ex d. l. 3. & l. in actionibus. 5. de in lit. jurand. ut latius hic deducunt Dd. Heig. n. 1. Harpr. n. 3. Borch n. 2. Dn. Kremberg. n. 2. Coras. lib. 4. Misc. c. 12. Menoch. de arbitr. Judic. quest. lib. 1. quest. 3. num. 8. Dn. Arum. d. Exerc. 18. th. 12. Forster. d. l. th. 4. lit. d. Bachov. d. tract. d. 7. th. 1. & 2.* Suntque illæ, in quibus quemadmodum actori satisfieri debeat, non ex sola actionis natura pendet, sed ex iudicis arbitrio: nec tamen libero, qualis est illa libera potestas in bonæ fidei judiciis, sive actionibus, sed potius sub quadam conditione, nisi is cum quo agitur, ad jussum & interlocutionem, quæ dicitur arbitrium iudicis, actori satisfaciatur, veluti rem restituat, exhibeat & ex noxali causa servum dedat, eum condemnet. *d. §. præterea. 31. ibi Dd. l. 2. D. quod cert. loc. l. arbitrio. in princ. D. de dol. mal. l. item si cum exceptione. §. nec cuiquam, cum §. seq. D. quod met. caus. Rittersh. ad d. §. Harpr. n. 4. Dn. Kremberg. num. 3.* Ita enim arbitrium hic accipiendum esse, rectè monet *Heig. ad d. §. num. 3. Duaren. num. 37. Coras. 4. misc. c. 12. n. 8. Dn. Kremberg. n. 12. & 13.*

19. **RATIONE CAUSÆ FINALIS** actiones sunt, vel **RE IPERSECUTO-**

CUTORIÆ, vel P O E N A L E S, vel M I X T Æ. §. sequens. 16. Inst. h. t. ubi Rittersh. Heig. n. 1. Harpr. n. 1. Wesenb. n. 1. Kremberg. ad §. pœnales 12. n. 1. Forster. d. l. th. 5. R E I (quod verbum hic in oppositione pœnæ omne debitum pecuniarium, quod pœna non sit complectitur. l. 5. & 23. de V. S. ubi Gædd.) P E R S E C U T O R I Æ sunt omnes actiones in rem, quibus persequimur, quod vel ex patrimonio nobis abest, sive id nostrum sit, sive nobis debeatur, item actiones personales ex contractibus orientes ferè omnes. §. rei persequendæ 17. h. t. l. in honorariis 35. D. de O. & A. l. in rem 23. in princ. l. officium. D. de R. V. l. unic. C. de sent. que pro eo quod inter l. si commissæ 13. D. rem rat. haber. Dd. comm. ad d. §. 17. Heig. n. 3. Harpr. ad d. §. 16. n. 2. & ad §. 17. n. 1. Lindem. d. l. th. 80. D. Kremberg. ad d. §. pœnal. 12. Inst. eod. num. 3. Bachov. Disp. 5. th. 2. & seqq. P O E N A L E S verò sunt, quibus pœnam aliquam maleficiis, vel quasi à legibus propositam petimus. §. ex maleficiis 18. ubi Dd. Rittersh. Bachov. d. l. th. 13. & seqq. Pœnam autem hinc intelligimus legalem, seu à ll. constitutam, non conventam seu conventionalem, à partibus in stipulationibus, præsertim faciendi adjectam, de qua in §. ult. Inst. de V. O. §. alteri Inst. de inutil. stipul. l. ult. D. de præst. stip. M I X T Æ A C T I O N E S sunt, quibus partim rem, sive id, quod nobis abest, partim pœnam simul ex quibusdam maleficiis persequimur. d. §. ex maleficiis. 18. Inst. eod. Bachov. Disp. 5. th. 17. & seqq. Proindè aliter hinc dicuntur actiones mixtæ, ac in actionibus, quæ partim in rem, partim in personam sunt, de quibus supra, quæ etiam dicuntur judicia duplicia. Tribus enim modis, sive respectibus actiones dicuntur mixtæ. 1. Quia sunt partim pœnales, partim verò rei persecutoriæ, de quibus è vestigio egimus. 2. Dicuntur mixtæ, in quibus quilibet litigatorum est actor & reus, h. e. in quibus non sic facilè discerni potest, quis sit actor vel reus. 3. Dicuntur, quia partim naturam realium, partim personalium actionum sapiunt, cum ad reales & personales præstationes competant, de quibus etiam supra egimus. Schneid ad §. quedam actiones 20. Inst. h. t. ibiq. Rittersh. Heig. n. 4. Wesenb. in princ. Harpr. n. 1. Bach. d. tract. Disp. 2. th. 3. & 4.

20. Denique ratione adjuncti scilicet temporis, Actiones sunt vel PERPETUAE, vel TEMPORALES, t. t. Inst. de perp. & temp. act. ubi Dd. comm. Vult. 2. f. R. c. 4. n. 95. Et quidem olim actiones, quæcunq; p̄ficiscebantur ex lege Consulari vel Tribunitia, vel S. C. vel ex sacris Constitutionibus, unde conditiones ex lege. l. unic. D. de cond. ex leg. t. t. C. eod. perpetuò solebant antiquitus competere, sicut leges ipsæ, uti hic loquitur Imperat. *Qualis enim causa talis effectus*, l. 4. de f. & f. l. 12. de stat. hom. Donec sacrae Constitutiones tam in rem, quam in personam actioni certos fines 30. vel 40. annorum dederunt. Imper. in princ. d. t. l. 3. 4. 7. 8. l. ult. & passim. C. de presc. 30. vel 40. annor. l. 1. C. de annal. presc. auth. quas actiones C. de S. S. Eccles. vel quarum vita in æternum extenditur, ut quæ pertinet ad regalia. l. competit 6. C. de presc. 30. annor. quæ tantum tempore immemoriali moriuntur. l. 3. §. ductus aquæ. 4. de aq. quot. & est. c. super. 24. §. 1. de V. S. Quæ licet absolute non possint dici perpetuæ, respective tamen & quidem respectu aliarum, quæ tam diu non vivunt, illud nomen illis attribui potest. Forster. d. th. 6. Vult. ad d. pr. n. 5. TEMPORALES verò sunt adhuc hodiè pleræq; pœnales, quæ ex propria Prætoris jurisdictione pendent, quales plerumque intra annum utilem vivebant, l. 1. §. annus. D. de vi & vi arm. Ratio additur ab Imperatore ipso in d. pr. Inst. quia & ipsius Prætoris intra annum erat imperium, alias rationes vide apud Forster. d. l. th. pen. in fin. Harpr. ad d. t. n. 8. Item quædam biennales, ut est actio de dolo, vel quinquennales ut est actio de inofficioso testamento & actio de adulterio. l. adulter. 5. C. de adult. De quibus omnibus consulendi Dd. ad d. t. Wesenb. n. 3. 4. & 5. Schneid. n. 4. Harpr. n. 4. 5. & seqq. Rittersh. ibid. Heig. n. 10. Lindem. d. l. Nos hic filium abrumpentes, his paucis in genere rudi Minerva & pro re nata pertractatis contenti sumus, itaq; Deo laudem attribuentes hac vice claudite jam rivos pueri sat prata biberunt.

COROL

COROLLARIA.

I.

Feuda Regalia aliquo modo Imperio aperta, Imperator alteri denuò conferre non potest, sed Imperio incorporare & ad publicum patrimonium referre debet, secundum capitulationem CAROLI V. apud Sleid. lib. 1. in fin. ferè artic. capit. 24. & seqq. Impp. ut & moderni Imperat. FERDINANDI II. capit. art. 28. Limn. de jur. publ. tom. 1. lib. 1. cap. 11. n. 111. & seqq.

II.

Qui Collegii cujusdam Philosophici membrum est, nec tamen Philosophia Magister existit, Decanatus honore frui & alii Magisterii insignia & titulum rectè conferre potest, ut verè intrepidè statuit Dn. Besold. lib. 1. Polit. cap. 12. n. 42.

III.

Hinc rectè gaudens Doctoris gradu in superiori aliqua facultate, potest Philosophia Professor esse, etiamsi Philosophia Magister non sit promotus, sive statuto tantum Magistris hoc privilegium sit concessum, sive non, per ea, quae tradit Matth. Steph. lib. 3. de Jurisd. p. 2. c. 14. n. 58. & 87. & Besold. d. l.

Ad Praestantissimum & Literatissimum

Dn. Respondentem

DE ACTIONIBUS.

μετ' ἐπισημασίας publicè disputantem,

CAROLE, cognomen cui nobile cessit ab HAGEN,
Eximius animi nobilitate bonis,

CARO.

CAROLE, qui magni vestigia clara Parentis
In studiis mirâ sedulitate premis,
Dum te Juridicam toties animare cathedram
Conspicio, & mecum conspicit alma Themis,
Illa tibi digitis est visa parare tenellis
Serta, tuum possit queis decorare caput.
Serta parat, nullo perimet qua marcor in aeo
Serta parat, nullo qua moritura die:

gratulat. amica ergo

f.

JOHAN. GERHAD. D.

Non quoniam extremum scabies tandem occupat,
(inter

plura quidem series hæc solet esse frequens)

ACTIO PERSONIS REBUSq; subinde locatur
ex methodo Juris posteriore loco;

Sed quia præcellit reliquas ex pluribus; *ἀντι*

Hæc Rerum figi constituivè solet.

Laudo propositum, qui tentas *summa*, supremos,

[Magna velut Magnos] non nisi summa decet

Summus eris summis fulsurus honoribus olim,

qui nunc & summâ summus es arte valens.

deprop.

adfect. grat.

Valentinus Riemer D.

F I N I S.

94 A 7360

94 A 7360

ULB Halle 3
002 381 974

56.

V. 17

spiritu sancto et ceperunt loqui
omnes et omnia que mo
struunt dicit deo alluua. Ewon

DISPUTATIO JURIDICA

De

ACTIONIBUS

PRIMA.

Quam

In nomine Dn. nostri JESU

CHRISTI

*Permissu Magnifici, Nobilissimi & Amplissimi Collegii
Juridici in Academia Salana,*

SUB PRÆSIDIO

VIRI Amplissimi, Excellentissimi & Consultissimi

DN. VALENTINI RIE-

MERI, Jcti ET ANTECESSORIS CELEBERRIMI,

CONSILIARII SAXONICI DIGNISSIMI, ET SCABINATUS

Jenensis gravissimi, Præceptoris, Fautoris ac Promoto-

ris sui omni debito observantiæ cultu

ætatè suspiciendi,

Publico examini exponit

CAROLUS vom Hagen MEGAPOL.

*In Auditorio JCTORUM horis anteme-
ridianis.*

Ad diem 11 Maij.

JENÆ

TYPIS ERNESTI STEINMANNI,

ANNO MDCXXXIII.

